

ΑΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΕΣ

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΙΣΙΔΩΡΑΣ ΔΟΥΓΚΑΝ

Η Ίσιδωρα Δούγκαν

Η παιδική της ηλικία. Η αγάπη της προς τους χορούς. Αι πρώται της μελέται. Οι άρχαιαι χοροί. Τη ταξείδι της στην Ελλάδα. Αι πρώται της εμφανίσεις. Η δράσις της. Ο φλογερός έρωσ της με τον ρώσσον ποιητή Έσσοβιν. Η μαρτυρική ζωή μαζί του. Ο χαρακτήρ του Έσσοβιν. Ο χωρισμός τους. Η αυτοκτενία του Έσσοβιν. Ο τραγικός θάνατος της Ίσιδώρας κλπ. κλπ.

Πρό όλιγων μηνών, τόν Σεπτέμβριον τού 1927, μία γυναίκα πού είχε άφιρσεί δόλοκληρη τή ζωή της, στην άμορφία τής τέχνης, έβρισκε έξωφρα τόν παιό φρικτό, τόν παιό τραγικό θάνατό !

Τήν ώρα πού ξεκινούσε με τό αυτοκί- νητο γιά νά κώνη τόν συηθεισμένον της

περίπατο στην Νίκαια, ή άκρα τής μακροτάτης έσδρπας της πού τήν τίλλετο στό λαμό, μπλέχτηκε σέ μία άπ' τίς πίσω ρόδους τού αυτοκινήτου και τήν έπνιξε. Η γυναίκα ατή ήταν ή περιφημότερη χορεύτρια τής εποχής μας, ή Ίσιδώρα Δούγκαν.

Άγιες γυναίκες έζησαν ζωή τόσο πολυτάραχη, όπως ή Ίσιδώρα Δούγκαν. Η φύξη της άνήσυχη και διασαμένη ζητούσα διαρκώς στην τέχνη και στον έρωτα τήν έβουχία και πούθενά δέν τήν έβρισκε. Πάντα έμεινε άνικανοποίητη... Τά άνευρά της ξεπερνούσαν τήν πραγματικότητα, ός τή στιγμή πού ή Μόστρα με τόν παιό άσπλαγγο τρόπο τής έδωκε τόν θάνατο. Έως όμοια γιά μία γυναίκα σάν τήν Δούγκαν, ό θάνατος δά ήταν ή μόνη άνακούρσις, ή μόνη δυνατή γαλήνη.

Καταγωγής άμερικανικής είχε γεννηθή ή Ίσιδώρα Δούγκαν στόν Άγιο Φραγκίσκο σάν Ένωμένον Πολιτεών, τό 1877. Από τήν παιδική της άκμή ηλικία έδραζε ζωηρότατη κλίση γιά τό χορό. Άργότερα, στό γυμνάσιό όπου σπούδασε, ή μελέτη τής άρχαίας τέχνης

τήν έπεισε ότι οι σημερινόι χοροί στρεφόνται σέ λανθασμένες άρχές και άρχισε ν' αναζητí τίς πρώτες άρχές τού χορού. Και τίς έβρισκε πράγματι στις ανάγλυφες παραστάσεις τών άρχαίων μνημείων και στις ζωγραφίδες τών άρχαίων άγγέλων, όπου έλάμπει κανείς γυναίκα και άντρας σέ στάσεις τόσο ζωηριές και ρυθμικές, όστε ή στάσεις και ή κινήσεις όποιοδήποτε σημερινού χορού νά άφαιρούν μισοστά των. Έτσι άφού προετοιμάσθηκε έσι άρκετό καιρό, ή Δούγκαν ήρθε στόν τόπο μας, όπου έκανε μακρές μελέτες στά μουσεία και κατόπιν έπήγε στην Βουδαπέστη, όπου έκανε τήν πρώτη χορευτική της εμφάνιση σ' έναν κύκλο δημοσιογράφων και καλλιτεχνών. Η πρώτη εμφάνισή της ατή έπέτυχε και άκουσε πολλά άνθαρρωτικά λόγια πράγμα πού τόν έκανε νά μη διστάσθ ν' άντιμετωπίσθ σέ μία δημόσια παράσταση στή Βιέννη, τό μεγάλο κοινό τής αβστριακής πρωτεύουσής, και κατόπιν, με στερωμένη πεία τήν πεποίθησή στην άξία της, παρ όλοσ τούς σαρκασμούς φρισημένων κριτικών και τήν αντίπραση τών συντηρητικών χοροδιδασκάλων, νά έπιχείρησθ μία μεγάλη περιόδεια στην Γερμανία.

Τό 1901 έπήγε στό Παρίσι. Έκει ήρθε στά σάλωνα κατ' άρχάς και ύστερα έδωκε τριάντα παραστάσεις στό θεάτρον ενός ζωγράφου. Η τέχνη της, με τά τέχνη πρωτότυπη, τολμηρή και έντελώς καλλιτεχνική, ένθουσίασε πολλές προσωπικότητες τής εποχής εκείνης, μεταξύ τών όποιων και τόν περίφημο γλύπτη Ροσσάν καθός και τόν Κλεμανσύ.

Συγχρόνως με τάς παραστάσεις ατδάς μία Παριζιανή κορία έκαμε μερικές διαλέξεις, στις όποιες έξήγησε τήν τέχνη τής Ίσιδώρας. Τό πρώ- ο κόσμος είχε καταλάβει περίπου περί τίνας έπρόκειτο και δέν υπήρχε φόβος νά ξαφνισθ. Ατδó έδωκε τό θάρρος στην Ίσιδώρα νά κάνει και δημόσιες εμφανίσεις στό θέατρο τής Σαρρας Μπενρόρ, εμφανίσεις πού έλαλο μάν τίς δέξάθησαν με φρενιτώδη ένθουσιασμό και άλλοι με τίς θρημύτερες έπιθέσεις.

Τό άνευρά τής Δούγκαν ήταν νά ξαναδώσθ στό χορό τή θέση πού είχε στην άρχαία τραγωδία. Νά τόν συνδέσθ άρμονικά με τή μουσική και τήν ποίηση κ' έτσι χορός και κίνησις νά άφφράξουν αισθημάτα και συναισθημάτα, όπως στό άρχαίο δράμα.

Γιά τήν Δούγκαν ό χορός ήταν μία ίερωργία. Με τάς κινήσεις της μπορούσε νά άφφράσθ τό πόν, και όποιος τήν έβλεπε νά χορεύει αισθανόταν ότι παρακολουθούσε πράγματι κάποιαν ύπέροχη μουσική. Άλλ' ή τέχνη της, πού άριστοκρατική καθός ήταν, δέν μπορούσε ν' άρσθ στόν πούλό κόσμο. Ήταν πούλό άπλή και πούλό απογοητωμένη άπο κάθε τι πού στό θέατρο δημιουργεί τήν όπτική άπόψη, με τήν κατάλληλη σκηνοθεσία, τόν κατάλληλο φωτισμό, κλπ. Όλ' αττά τ' άπεκλείε ή Ίσιδώρα άπ' τήν τέχνη της γιαι τό υστερότα στανισμ, καθός έλεγε, μέσα, γιά έπαπάτησ τού κοινούσ.

Τό 1904 ή Δούγκαν ήρθε: μία σχολή χορό στό Παρίσι. Τό 1905 ηγαίνε: στην Ρωσία όπου συμφάλλει με όλη τήν δύναμή της στην δημιουργία τής μεγάλης καλλιτεχνικής κινήσεως άπ' όπου έδύθησαν

κατόπιν τά περίφημα Ρωσικά μπαλέτα. Στην Γερμανία άργότερα, έπιχειρεί άπαναληγμένως νά έδρσθ σχολή. Δέν τής τό έπιτρέπουν όμοια γιαι ή μόν αυτοκράτειρα έβρισκε ότι οι χοροί τής Δούγκαν ήσαν άνήθικοι, ό δέ Κάίζερ δει ήσαν... άπαναστατικοί !..

Κατόπιν Δούγκαν γυρίζει στό Παρίσι, όπου άγοράζει τό σπίτι και τό θεάτρο ενός ζωγράφου και ίδρύει έκει μέσα σχολή χορού, τόν «Ναό τού χορού» όπως τόν άνόμασε. Η μεγάλη σάλλα τής σχολής, μάκρους 70 μέτρων και φέρδους 20, ήταν γεμάτη παραπετάματα και λουλούδια.

Τό 1917 τής συμβαίνει ένα τρομερό δυστύχημα. Τά δύο παιδάκια της με τήν παραμένα τους, καθός πήγαιναν περίπατο με άδουκίνητο, πέφτουν στόν Σηκουάνα και πνίγονται ! Η Ίσιδώρα κλαίει τότε τή σχολή της και πρós στιγμήν άποφασίζει νά άγκαταλείψθ τόν χορό. Οι φίλοι της όμοια δέν τήν άφήνουν νά πραγματοποιήσθ τήν άπόφασή της. Και έτσι ίδρύει άλλη σχολή εις τήν όποιαν άνελάμβανε νά μορφώσθ όσοιαν πνεύητα άγρία και κορίτσια.

Μετα τό τέλος τού πολέμου ή ζωή τής Δούγκαν έγινε άκόμη πού παραχώδης. Έότερα άπο μερικές δημόσιες εμφανίσεις στό Παρίσι, έπήγε στην Ρωσία όπου τής υποσχέθηκαν νά τής δώσουν χίλιες μισχιές. Έκει γνωρίζεται με τόν νέο ρώσσον ποιητή Σέργιο Έσοβιν, ό όποιος υπήρθε ό πικρότερος έρωσ τής ζωής της. Άν και είχαν διαφορά είκοσιπέντε εσάδεν χρόνων (ό Έσοβιν ήταν είκοσι δώο χρόνων και ή Ίσιδώρα σαρανταπεντάρα) και μολονότι δέν μπορούσαν νά συνεννοηθών (ό Έσοβιν δέν ήξερε ούτε άγγλικά, ούτε γαλλικά, και ή Ίσιδώρα δέν είχε ιδέα άπο ρωσικά) ώστόσο παντοούντονα !.. Μετά τόν γάμο της ή Δούγκαν ίδρύει: μία σχολή στή Μόσχα και μετά λίγων καιρό γυρίζει με τόν άνδρα της στό Παρίσι.

Κατόπιν φύγειε στην Άμερική όπου τής κάνουν ψυχρότατη υποδοχή. Ο άντρας της, ποιητής θαυμάσιος άλλα άλκοολικός, άπο καταγωγή χωριάτικη με ντύσιμο όμοια και τρόποσ άριστοκρατή, κρέμα έξαιρητικής λεπτότητος και άφραντάστου δαναυσότητος, έρωτομανής, μισοτραλλός, ψυχοπαθής, τής έκανε διαρκώς σκηνές και τήν έδραζε νά πινθ δια τής διας ! Η Ίσιδώρα τόν άγαπούσε με έναν έρωτα παράφορο, άπαισιόμνο, πού παρ' όλες τίς προσπάθειές της δέν κατάφθωνε νά τόν κρύψθ. Οι γαλακτιήρας τόν ήσαν τρομερά διαφορετικοί. Η Ίσιδώρα ήταν ψυχραιμη και μετρημένη, ενώ ό Έσοβιν, ένα έμπνευσμένο τραλλόπαιδο, ένα άγριο, άτίνασσο παιδί τής στέππας, πού είχε μεγαλώσει σέ δοσκοτόπια, τρέχοντας όλημερίς πάνω σέ άδάμαστα άλογα.

Στά ποιημάτα του πού δέν τά άπήγγελλε, άλλα ετά τραγουδούσε, τά σήλιαζε, τά φώναζε, τά έφτυσε, τά κιαούριζε, όπως έβρισκε κάποιος κριτικός, με μία δύναμη και μία γάρη έόου, έξέφραζε γυμνή όλη τήν φύξη του, τήν φύξη του πού είχε ποτισθ άπ' τήν γαλήνη τών ήρωων όμηχλιομένων ποταμών τής πατρίδος του, άπ' τήν φήθορο τών άπέραντων δασών, άπ' τήν μελαγχολική αισπή τών στεππών, τήν ολαυική φύξη του, τήν αίσθηματική, τήν πονεμένη, τήν γεματή άπ' τίς μυστηριώδεις φωνές τής φύσεως.

«Ρωσία, ξυλίνη μου Ρωσία, λέγει σ' ένα τραγούδι του. Είμαι ό μόνος τραγουδιστής σου. Έξήθενα τήν ύλήνη τών ζωστικών στίχων μου. Με τί μένια σου και με τή ρεζεντά σου !..»

Παρ' όλη της τήν αγάπη ή Ίσιδώρα δέν ήταν δυνατόν νά ζήσθ περισσότερο με τόν Έσοβιν. Θελοντας και μη τόν άχόρισε. Ο Έσοβιν γυρίζει στή Ρωσία allá έκει ειδη ότι ή δόξα του είχε άρξισεί νά περνώ. Δέν έμπνοιδός στίς φύχες τών συμπαιρωτών του τήν βαθεία άπήχησθ πού έμπνοιδός άλλοτε πικραμένος, άπογοητωμένος άλλα και έχοντας έντελώς πιά χάσει τήν φυκινή του Ισορροπία άπο τό κρασί, πηγαινε στό Βερολίνο όπου και κρεμάεται, λίγο ύστερα μέσ στην κάμαρά του, με τό λουριά τής βαλίτσας του. Άίγο πριν πούθάνει έγραφε μία δικαιολογητική τής αυτοκτείας του έπιστολή, πούθώντας τήν πένα μέσα στό αίμα του !..

Άπαισιόμνη, γαρσαμένη, καεστρωμένη πεία οικονομικός, ή Ίσιδώρα άπεσούρθη στην Νίκαια, όπου τού κάκου προσπαθούσε ν' άνεσυχηρήσθ τή ζωή της. Κατά έάδους παρήμενε τόν θάνατο. Κι' ό θάνατος δέν άργησε νά τήν πάρθ σκληρά, άγρια, άπάνθρωπα !..

Η Δούγκαν χορεύουσα ένα άπο τούς περιφήμους άρχαίους χορούς της.